

NUMERO
2/2012

Faktaa

EXPRESS

JÄÄVÄTKÖ ULKOMAALAISET KORKEAKOULUOPISEKELIJAT SUOMEEN VALMISTUTTUAAN?



➤ Huomioita
tutkinto-
opiskelijoita
koskevasta
tilastoista



KANSAINVÄLISTYMISEN MERKITYS suomalaisten korkeakoulujen kehittämisessä on viime vuosina korostunut vahvasti. Tavoitteita kansainvälistymiselle asetetaan mm. opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiassa, jossa suomalaisista korkeakouluista halutaan kehittää kansainvälisesti tunnettuja ja veto-voimaisia opiskelu-, tutkimus- ja työskentely-ympäristöjä sekä aidosti kansainvälisiä opiskelu- ja työyhteisöjä. Olennaista tässä on rekrytoida opiskelijoita ja henkilökuntaa myös ulkomailta sekä tukea toimivilla palveluilla heidän integroitumistaan Suomeen. Ulkomaalaisia tutkinto-

Vuosittain vajaat 2 000 ulkomaan kansalaista suorittaa Suomessa korkeakoulututkinnon.

opiskelijoita korkeakouluihin toivotaan nykyistä enemmän, 20 000 vuoteen 2015 mennessä.

Korkeakoulut ovat edenneet kohti strategian määrällisiä tavoitteita. Ulkomaalaisten opiskelijoiden määrät ovat viime vuosina voimakkaasti kasvaneet: vuosituhannen alussa heitä oli vain runsaat 6 000, v. 2010 jo yli 15 700. Eniten ulkomaalaisia opiskelijoita tulee Kiinasta ja Venäjältä sekä Ruotsista ja Virosta. Erityisen runsaasti on kuitenkin kasvanut Aasiasta ja Afrikasta tulleiden opiskelijoiden määrä. Nepal, Kamerun, Vietnam, Etiopia, Intia ja Nigeria ovat muuttamassa vuodessa nousseet yleisimpien ulkomaan kansalaisuuksien joukkoon.

Entä miten on toteutunut tavoite ulkomaalaisten opiskelijoiden tukemisesta Suomeen integroitumisessa? Vuosittain vajaat 2 000 ulkomaan kansalaista suorittaa Suomessa korkeakoulututkinnon. Eniten suori-

tetaan ammattikorkeakoulututkintoja sekä yliopistollisia maisterin tutkintoja tekniikan alalta ja kaupalliselta alalta. Kun Suomi antaa opiskelijoille ilmaiseksi korkeakoulututkinnon, olisi mielekästä tarjota heille myös mahdollisuuksia jäädä Suomeen käyttämään osaamistaan työelämässä.

Tässä Faktaa express -julkaisussa tarkastellaan tilastojen valossa sitä, mitä ulkomaalaisille opiskelijoille tapahtuu valmistumisen jälkeen ja missä määrin he jäävät Suomeen. Tilastot perustuvat Tilastokeskuksen aineistoon, johon poimittiin vuonna 2007 korkeakoulututkinnon Suomessa suorittaneet ulkomaan ja Suomen kansalaiset. Heille haettiin työssäkäyntitiedot vuoden 2008 lopussa. Työssäkäyntitilastot sisältävät vain Suomessa asuvan väestön. Niiden valmistuneiden, jotka puuttuvat näistä tilastoista, tulkitaan muuttaneen maasta.

Ammattikorkeakoulututkinnon ja yliopiston kandidaatin tutkinnon suorittaneet jäävät maahan hieman muita herkemmin, maisterin ja tohtorin tutkinnon suorittaneet sen sijaan lähtevät muita useammin ulkomaille.



Kaksi kolmannesta ulkomaalaisista opiskelijoista jää Suomeen valmistumisen jälkeen

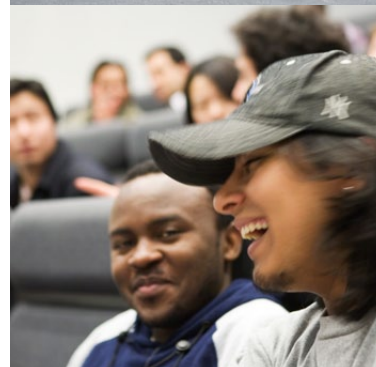
TILASTOKESKUKSEN AINEISTOSTA

SELVIÄÄ, että kohtalaisen moni ulkomaalainen opiskelija jää Suomeen valmistumisen jälkeen: 67 % vuonna 2007 korkeakoulututkinnon suorittaneista oli Suomessa vielä vuoden kuluttua valmistumisestaan.

Tämä sopii tuloksiin, joita mm. opiskelijajärjestöt ovat saaneet ulkomaalaisille opiskelijoille tekemistään kyselyistä. Niiden mukaan noin 20 % opiskelevista suunnittelee ehdottomasti jäävänsä Suomeen ja noin 40 % haluaisi jäädä, mikäli sopiva opiskelutai työpaikka löytyy (Kinnunen 2003; Niemelä 2008; SAMOK 2008). Näyttäisi siltä, että ne jotka haluavat jäädä Suomeen myös jäävät. Suomalaisista opiskelijoista lähes kaikki (98 %) jäävät Suomeen valmistuttuaan.

Taulukossa 2 tarkastellaan ulkomaalaisten Suomeen jäämistä ja työllistymistä eri opintoasteilla ja taulukossa 3 eri koulutusaloilla. Ammattikorkeakoulututkinnon ja yliopiston kandidaatin tutkinnon suorittaneet jäävät maahan hieman muita herkemmin, maisterin ja tohtorin tutkinnon suorittaneet sen sijaan lähtevät muita useammin ulkomaille.

On myös alakohtaisia eroja: keskimääräistä vähemmän Suomeen jäädään luonnonvara- ja ympäristöalalta, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta sekä kulttuurialalta. Suuri osa korkeakoulujen vieraskielisestä koulutustarjonnasta on aloilla, joilta valmistuneet jäävät muita vähemmän Suomeen: yhteiskuntatieteen, liiketalouden ja hallinnon alalla sekä tekniikan ja liikenteen alalla. Alakohtaiset erot kertovatkin ehkä enemmän siitä, millä aloilla on paljon suoraan ulkomailta rekrytoituja opiskelijoita ja millä aloilla taas enemmän Suomessa jo pidempään asuneita ulkomaan kansalaisia, ei niinkään eri alojen työllistävyydestä sinänsä. ■



	TUTKINNON VUONNA 2007 SUORITTANEITA, LKM	HEISTÄ SUOMESSA VUONNA 2008, %	KAIKISTA TUTKINNON SUORITTANEISTA SUOMEEN TYÖLLISTYNEITÄ, %	SUOMEEN JÄÄNEISTÄ TYÖLLISIÄ, %
Ulkomaan kansalaiset	1 332	67 %	49 %	73 %
Suomen kansalaiset	40 331	98 %	86 %	87 %

Taulukko 1: Vuonna 2007 korkeakoulututkinnon suorittaneiden Suomeen jääminen ja työllistyminen (Lähde: Tilastokeskus)

	TUTKINNON VUONNA 2007 SUORITTANEI- TA ULKO- MAALAIKMA, LKM	HEISTÄ SUO- MESSA VUONNA 2008, %	KAIKISTA TUTKINNON SUORITTA- NEISTA SUOMEEN TYÖLLISTY- NEITÄ, %	SUOMEEN JÄÄNEISTÄ TYÖLLISIÄ, %
Kaikki opintoasteet yhteensä	1 332	67 %	49 %	73 %
Ammattikorkeakoulututkinto	534	70 %	54 %	77 %
Kandidaatin tutkinto (yliopisto)	70	70 %	41 %	59 %
Maisterin tutkinto (yliopisto)	513	64 %	45 %	71 %
Tohtorin tutkinto	190	66 %	45 %	68 %
Muut tutkinnot (ylempi amk, lisensiaatti, lääkärin erikoistumiskoulutus)	25	68 %	44 %	65 %

Taulukko 2: Vuonna 2007 korkeakoulututkinnon suorittaneiden ulkomaalaisten Suomeen jääminen ja työllistyminen opintoasteittain (Lähde: Tilastokeskus)

	TUTKINNON VUONNA 2007 SUORITTANEI- TA ULKO- MAALAIKMA, LKM	HEISTÄ SUO- MESSA VUONNA 2008, %	KAIKISTA TUTKINNON SUORITTA- NEISTA SUOMEEN TYÖLLISTY- NEITÄ, %	SUOMEEN JÄÄNEISTÄ TYÖLLISIÄ, %
Kaikki alat yhteensä	1 332	67 %	49 %	73 %
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	102	72 %	44 %	62 %
Kulttuuriala	115	64 %	37 %	58 %
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	337	61 %	41 %	69 %
Luonnontieteiden ala	155	74 %	52 %	70 %
Tekniikan ja liikenteen ala	372	69 %	54 %	78 %
Luonnonvara- ja ympäristöala	44	46 %	32 %	70 %
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	185	74 %	65 %	88 %
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	22	73 %	50 %	69 %

Taulukko 3: Vuonna 2007 korkeakoulututkinnon suorittaneiden ulkomaalaisten Suomeen jääminen ja työllistyminen koulutusaloittain (Lähde: Tilastokeskus)

Suomen työmarkkinat eivät hyödynnä ulkomaalaisten osaamista erityisen aktiivisesti

ENEMMISTÖ ELI 73 % Suomeen jääneistä ulkomaalaisista opiskelijoista on työllistynyt. Lisäksi vajaa kymmenesosa (6 %) on jatkanut opintojaan toiseen tutkintoon ja 4 % on työttömänä. Joukossa on kohtalaisen paljon (17 %) myös muita työvoiman ulkopuolella olevia eli henkilöitä, jotka eivät ole töissä, ilmoittautuneet työttömäksi eivätkä opiskele ainakaan tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Tilastokeskuksen aineisto ei kuitenkaan kerro, millaisiin töihin Suomeen jääneet ulkomaalaiset opiskelijat ovat työllistyneet – koulutusta vastaaviin vai hanttihin. Voi olla, että ainakin osa työpaikan löytäneistä on joutunut tyytymään muuhun kuin koulutustaan vastaavaan työhön.

Kuva ulkomaalaisten opiskelijoiden Suomeen työllistymisestä muuttuu, mikäli töissä olevien määrää tarkastellaan suhteessa kaikkiin vuonna 2007 tutkinnon suorittaneisiin ulkomaalaisiin, ei pelkästään Suomeen jääneisiin. Tästä joukosta vajaa puolet eli 49 % on työllistynyt Suomeen vuoden kuluttua valmistumisestaan. Yli puolet Suomessa korkeakoulutuksen saaneista ulkomaalaisista päätyi siis käyttämään hankkimansa osaamisen jossakin muualla kuin suomalaisessa työelämässä, joko omasta halustaan tai vastentahdoisesti. Suomen työmarkkinat eivät näytä hyödyntävän erityisen aktiivisesti ulkomaalaisten osaamista.

Suomen kansalaiset työllistyvät selvästi ulkomaan kansalaisia paremmin. Vuonna 2007 korkeakoulututkinnon suorittaneista Suomen kansalaisista 86 % oli työllistynyt Suomeen. Lopuista vajaan 2 % oli muuttanut ulkomaille, 4 % oli työttömänä, 5 % jatkoi opintoja ja 3 % oli muuten työvoiman ulkopuolella.

Ulkomaalaisten työllistymisessä Suomeen on eroja opintoasteiden välillä (taulukko 2). Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet työllistyvät parhaiten, yliopistossa maisterin ja tohtorin tutkinnon suorittaneet hieman heikommin. Heikoiden ovat työllistyneet yliopiston kandidaatin tutkinnon suorittaneet, mutta heistä lähes puolet jatkoikin opintoja valmistuttuaan. Samoin tekee myös moni suomalainen kandidaatti. Tohtorin tutkinnon suorittaneista ulkomaalaisista peräti 30 % kuului muuten työvoiman ulkopuolella olevaan joukkoon, kun suomalaisilla tohtoreilla vastaava luku on 4 %.

Myös koulutusalojen välillä on eroja siinä, missä määrin työmarkkinat Suomessa vetävät (taulukko 3). Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan ulkomaalaiset opiskelijat ovat työllistyneet ylivoimaisesti parhaiten, tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat kohtalaisen hyvin. Sen sijaan esimerkiksi yhteiskuntatieteiden, hallinnon ja kaupan alalla opiskelleet löytävät töitä keskimääräistä huonommin. Kaikkein heikoin tilanne on kuitenkin kulttuurialan sekä luonnonvara- ja ympäristöalan opiskelijoilla. Hyvin työllistävillä aloilla opiskelleet

myös jäävät Suomeen keskimääräistä useammin. Tämä käy ilmi, kun vertaa eri aloilta Suomeen työllistyneitä ja Suomeen jääneitä taulukossa 3.

Myös ulkomaalaisen opiskelijan kansalaisuus voi vaikuttaa hänen työllistymiseensä. Magdalena Jaakkolan (2005, 69) tutkimusten mukaan suomalaiset suhtautuvat myönteisimmin kulttuurisesti läheltä ja korkean elintason maista tulleisiin. Tällaisista maista tulevat maahanmuuttajat myös työllistyvät keskimääräistä paremmin. Tosin poikkeuksiakin on, sillä esimerkiksi myös Intiasta ja Kiinasta tulleet maahanmuuttajat ovat työllistyneet hyvin (Heikkilä ja Pikkarainen 2008, 56). Elli Heikkilän ja Maria Pikkaraisen tarkastelu käsitti kaikki maahanmuuttajat, ei pelkästään korkeakoulututkinnon suorittaneita. Vaikka aineisto on vuodelta 2004 ja tilanne on saattanut runsaassa viidessä vuodessa muuttua, osoittaa se kuitenkin selvästi, että kansalaisuuksien välillä on eroja työllistymisessä.

Nyt käsitellystä Tilastokeskuksen aineistosta ei käy ilmi, miten Suomeen jääminen ja työllistyminen vaihtelee kansalaisuuden mukaan. Suoma-



Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla opiskelleet löytävät työtä helpoiten, heikoin tilanne on kulttuuri- sekä luonnonvara- ja ympäristöalan opiskelijoilla.

laisissa korkeakouluissa opiskelevista ulkomaalaisista eniten tutkintoja suorittivat Kiinan, Venäjän, Viron, Saksan ja Ruotsin kansalaiset. Samalla Aasian ja Afrikan maista tulevien opiskelijoiden määrät ovat voimakkaasti kasvussa; heidän työllistymisensä Suomeen voi olla Jaakkolan tutkimustulosten valossa haastavampaa. ■

Tilastot eivät kerro sitä, moniko Suomessa asuvista ulkomaan kansalaisista on tullut maahan opiskelutarkoituksessa

KANSAINVÄLISEN OPISKELIJALIIKKUVUUDEN seurannan näkökulmasta Tilastokeskuksen aineiston ongelma on, ettei se erottele Suomessa muista syistä jo pitkään asuneita ulkomaan kansalaisia niistä ulkomaan kansalaisista, jotka ovat tulleet Suomeen varta vasten opiskelemaan. Ero on olennainen, sillä opiskelemaan tulleilla on Suomessa vähemmän verkostoja ja on todennäköistä, että he vaihtavat herkemmin maata opintojen jälkeen. Mikäli suomalaisen korkeakoulutuksen kansainvälistymistä halutaan arvioida myös ulkomailta rekrytoitujen opiskelijoiden Suomeen integroitumisen perusteella, tulisi tilastoja kehittää siten, että nämä ryhmät voi erottaa.

Opiskelemaan tulleiden osuutta voi yrittää arvioida toisen Tilastokeskuksen aineiston avulla. Siinä ulkomaan kansalaisuus yhdistetään tietoon edeltävän koulutuksen suorittamisesta. Tämän aineiston mukaan vuonna 2009 korkeakoulututkinnon Suomessa suorittaneista ulkomaan kansalaisista valtaosa eli 88 % oli saanut edeltävän koulutuksensa ulkomailla. Oletetaan, että tämä joukko on tullut Suomeen opiskelemaan suoraan ulkomailta. Oletetaan myös, että sama luku pätee myös vuonna 2007 korkeakoulututkinnon suorittaneisiin ulkomaan kansalaisiin. Vaikka Suomeen jääneiden joukossa olisivat kaikki edeltävän koulutuksensa Suomessa hankkineet, on suurin osa eli 63 % myös ulkomailta rekrytoituista opiskelijoista Suomessa vielä vuoden kuluttua valmistumisestaan. ■

Jaakkola, Magdalena: Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987–2003. Työpoliittinen tutkimus 286. Työministeriö. Helsinki 2005

Heikkilä, Elli ja Pikkarainen, Maria: Väestön ja työvoiman kansainvälistyminen nyt ja tulevaisuudessa. Siirtolaisuustutkimuksia A 30. Siirtolaisuusinstituutti, Turku. 2008.

Kinnunen, Taina: If I can find a good job after graduation, I may stay. Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden integroituminen Suomeen. Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO ja Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs. Occasional Paper 2b/2003.

Niemelä, Anna: Kansainväliset tutkinto-opiskelijat Suomen yliopistoissa. Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry ja Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs. 2008.

Suomen ammattikorkeakouluopiskelijoiden liitto SAMOK ry: We need more English information about our study, life in Finland and this country. Tutkimus ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden asemasta Suomen ammattikorkeakouluissa vuonna 2007. SAMOK julkaisut 2008.